



نامه مرحوم سید محمد باقر نجفی به ملک فهد دربارهٔ تخریب آثار تاریخی - اسلامی حجاز به دست وهابیان

مرحوم سید محمد باقر نجفی متولد دی ماه ۱۳۲۵ و متوفای تیرماه ۱۳۸۱ در شهر بن آلمان؛ اسلام پژوه و ایران شناسی است که آثار بدیع و متنوعی از خود به یادگار گذاشت و پیش از پیروزی انقلاب اسلامی در سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران و پژوهشکدهٔ علوم ارتباطی مشغول به کار تحقیق بود، و برای نخستین بار در ایران سلسله برنامه‌هایی تلویزیونی دربارهٔ مناسک حج و آثار اسلامی مکه و مدینه تهیه کرد که از تلویزیون آن زمان پخش شد.

تاریخ و فرهنگ

میقات

فصلنامه فرهنگی، اجتماعی،
سیاسی، تاریخی

۱۸۰

به دنبال این برنامه ها و طی سفرهای متعدد به شبه جزیره عربستان، متوجه اهمیت تطبیق جغرافیای فعلی سرزمین حجاز با واقعیات تاریخی سیره نبوی گردید. و ره آورد بیش از بیست سفر پژوهشی به خاک حجاز، کتابی شد که جلد نخست آن، با عنوان «مدینه شناسی» در سال ۱۳۶۳ خورشیدی در آلمان به چاپ رسید و در ایران منتشر شد. مرحوم نجفی با این اثر شاخه ای تحقیقاتی با نام «مدینه شناسی» را در ایران پی ریزی نموده و در مقدمه خود بر کتاب، آن را علمی تعریف کرد که به شناخت بافت قدیمی شهر پیامبر اسلام می پردازد.

این مدینه شناس می کوشد تا مستندات سیره نبوی را در بافت اصلی شهر مدینه بشناسد و موقعیت آن را با مدینه زمان خود تطبیق دهد. و از سوی دیگر با لحاظ کردن دو مؤلفه مکان جغرافیایی و ترتیب زمانی وقایع در سیره نبوی، در پی پالایش کردن منابع تاریخی اسلام مربوط به دوران حضرت رسول ﷺ است. تعداد قابل توجه مقالات و آثار منتشر شده در مورد شناخت بافت جغرافیایی حجاز در سال های اخیر در ایران، حاکی از توسعه تحقیقات مدینه شناسی در ایران است و اینکه تعداد مدینه شناسان ایرانی رو به افزایش اند.

در راه شناخت زندگی پیامبر خدا ﷺ است که مدینه شناسان بر تخریب روزافزون آثار تاریخی - اسلامی حجاز توسط وهابیان تأسف می خورند و اشک می ریزند. نامه مرحوم نجفی به ملک فهد که در زیر می آید، نمونه ای است از این احساس مسئولیت ها و اشک ریختن ها!

«میقات حج»

نامه مرحوم سید محمد باقر نجفی به ملک فهد ...

حضرة صاحب الجلالة الملك فهد بن عبد العزيز آل سعود

خانه ای که پیامبر اسلام، ۲۸ سال در آن سکونت داشت و از آنجا به سوی مدینه منوره هجرت فرمود، خانه ای که مکان تولد اولاد او: قاسم، طاهر، طیب، زینب، ام کلثوم، رقیه و فاطمه زهرا بود و خدیجه ام المؤمنین در آن وفات یافت، خانه ای که در طول سیزده سال از بعثت تا هجرت، محل حضور و رؤیت جبرئیل امین بود، خانه ای که در آن سیده خدیجه، اولین کس به نبوتش ایمان آورد و اولین نماز اسلام را با حضور جبرئیل امین در آن به جای آوردند،

میقات

مجلس شورای اسلامی، هیئت مدیره، هیئت مدیره، هیئت مدیره

خانه‌ای که در طول رسالت حضرت ختمی مرتبت، تا هجرت او، محل نزول آیات قرآنی بود و به این مناسبت در طول تاریخ اسلام، قبه الوحی شهرت داشت،

خانه‌ای که خداوند متعال، فرستاده خود را: ﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ وَرَبِّكَ فَكَبِيرٌ﴾ خطاب کرده است،

خانه‌ای که محل معراج رسول امین تا سدره المنتهی بود،

خانه‌ای که به تصریح محدثان سیره‌اش، مأمن تسکین دردهای پیامبر اسلام از آزار بت پرستان قریش بود،

با تأسف و اندوه فراوان! مسؤولان طرح توسعه حرم در مکه، مکان چنین یادگاری از حیات معنوی پیامبر را در تأسیسات جدید اطراف مسجد الحرام، محو کرده‌اند! و دقیقاً در محدوده‌اش، ساختمان توالتهای عمومی! تأسیسات و تجهیزات فنی زیرزمینی مربوط به آن، احداث شده است!...
وأسف!

چنین اهانت و غفلت و خطای بزرگی از جانب طرّاحان نا آگاه، عواطف مسلمانان را جریحه دار کرده است!

زائران عارف و عالمی که از کشورهای جهان، به

قصد زیارت بیت الله الحرام به مکه معظمه مشرف شده‌اند، از مشاهده محو محل چنین مکان مهمی در تاریخ و فرهنگ اسلام، دچار بهت و اندوه گشته‌اند! مکانی تاریخی که در طول چهارده قرن از تاریخ شهر مکه معظمه، مشهور و مورد توجه خاص و عام بوده است!

و نظر به همین اهمیت معنوی و توجه اهل بیت و صحابه عظام در صیانت و عنایت به بافت تاریخی مکه معظمه بود که: معاویه بن ابی سفیان خانه را از معتب بن ابی لهب خریداری (کردند) و مکیان در محل آن، مسجدی بنا نهادند.

مسجدی که در عموم کتاب‌های سیّاحان، زائران محقق، جغرافی دانان و مورّخان مسلمان، از آن به احترام و با نام‌های: بیت خدیجه، مسجد خدیجه، دار خدیجه، بیت نبی، قبه الوحی، مولد فاطمه و دار الهجره یادها کرده‌اند:

حوالی سال ۲۴۰ هجری، ازرقی از مورّخان بزرگ مکی، در کتاب: «اخبار مکه»، ذیل: «ذکر المواضع التي يستحب فيها الصلاة بمكة» از آن مکان با نام منزل خدیجه... و هو البيت الذي كان يسكنه رسول الله ﷺ یاد کرده است.

به سال ۲۹۰ هجری، ابن رسته جغرافی دان بزرگ، در کتاب: الاعلاق النفیسه، ذیل اوصاف

ابواب مسجد الحرام، از این مکان به عنوان مسجد خدیجه و ناصر خسرو قبادیانی، به سال ۴۴۰ هجری، با نام: خانه رسول، و ابو عبید البکری اندلسی، متوفای ۴۸۷ هجری در کتاب جغرافیایی: معجم ما استعجم، به عنوان: دار خدیجه و ابن بطوطه سیاح بزرگ به سال ۷۲۸ هجری، از آن با نام «قبة الوحی»، نشانه‌ها داده‌اند.

فاسی، مورخ محقق مکی، و قاضی حرم شریف در اوایل سال ۸۰۰ هجری، در کتاب: شفاء الغرام بأخبار البلد الحرام، آن را که محل عبادت‌های پیامبر اسلام بود، از جمله اماکن مکه مشرفه دانسته است.

حافظ محب‌الدین طبری که خود شیخ الحرم مکی بود، میانه سال‌های ۶۵۰ تا ۶۹۴ هجری در کتاب: القرى لقاصد ام القرى تحقیقاً نوشته است: خانه پیامبر اسلام در مکه «افضل مواضع بمکه بعد المسجد الحرام».

قطب‌الدین النهروانی المکی در اوائل سال ۹۰۰ هجری در کتاب: الاعلام بأعلام بیت الله الحرام، از آن با نام دار خدیجه ام المؤمنین، که در زمان حیاتش به: مولد السیده فاطمه رضی الله عنها، شهرت و مورد توجه همگان بوده، بر ارزش معنوی مکان، صحنه نهاده است.

بر اساس نوشته‌های سیاحانی مانند ابراهیم رفعت پاشا در کتاب: «مرآة الحرمين» و محمد لیبیب البتونوی در کتاب «الرحلة الحجازیه» آشکار است که در عصر عثمانی‌ها، مکان خانه پیامبر اسلام در مکه بنام «دار السید الرسول»، مشهور خاص و عام بوده است.

نظر به اهمیت و توجهی که مسلمانان به چنین اثری معنوی در تاریخ و فرهنگ اسلامی داشته، بنای این مکان توسط ناصر عباسی، اشرف ابن قلاوون امیر مصر، مقتدی عباسی، الناصر فرج بن الظاهر، ملک المظفر یمنی، و در سال ۹۳۵ هجری توسط سلطان سلیمان عثمانی، مکرر بازسازی و مرمت شده است.

در زمان حضرة صاحب الجلالة المغفور له، الملك عبدالعزيز این مکان با نام «مولد فاطمة الزهرا» مشهور بوده و تا همین اواخر بنا به نوشته عبدالمالک طرابلسی، دانشمند جلیل القدر مکی در محل خانه پیامبر، که به «دار الهجرة» شهرت داشته، بنایی بنام «الدار مدرسة لتحفیظ القرآن» به جای بنای قدیمی مسجد، احداث شده و تا قبل از آخرین اقدامات ساختمانی در ده ساله اخیر، مکان خانه پیامبر اسلام در فهرست «المساجد و المواقع التاريخية» مکه ثبت و در کتاب «مكة المكرمة»

دلیل، سال ۱۴۰۸ هجری، توسط مهندس زکی محمد علی فارسی به آن تصریح شده است.

موقعیت این مکان مقدس، در کلیه نقشه‌های منتشره ده ساله اخیر توسط مؤسسه «خرائط الفارسی»، تنها مؤسسه معتبر تحقیق و نشر نقشه‌های جغرافیایی عربستان، کاملاً مشخص و نشانی آن در سمت راست حد شمالی بنای سعی صفا و مروه، آشکار است و محققان بزرگی مانند استاد حمد الجاسر و... بر آن واقف و آگاهند.

ولی مطابق بررسی‌های عینی زائران محقق و تازه‌ترین نقشه‌های رسمی منتشره و مقایسه عکس‌های قدیم و جدید، اولاً: مکان خانه پیامبر در تعمیرات جدید سمت شرقی مسجد الحرام، کاملاً محو و ثانیاً: محل آن ضمیمه ساختمان توالت‌های عمومی و تأسیسات مربوط به آن شده است!

چنین غفلت و اهانت و خطای بزرگی! نتیجه بی‌اطلاعی طراحان و شتابزدگی نابخردانه مسؤولان شهر در مدرنیزه کردن سرزمین مقدس مکه است. نتیجه اهمیت دادن به رواج سریع شیوه‌های ظاهری زندگی غربی در مکه معظمه است؛ اشتهای حریصی که بسیاری از آثار حیات تاریخی و فرهنگی اسلام را در مکه معظمه و مدینه منوره بلعیده است.

نتیجه نادیده گرفتن روح و ذهن دینی میلیون‌ها

مسلمانی است که با شور و شوق برای تزکیه و تسلی روح اسلامی خود، عازم ارض مقدسه می‌شوند.

نتیجه بی‌توجهی به ارزش‌های معنوی اسلام و نادیده گرفتن موقعیت جهانی فرهنگ اسلام است که نیاز به توالت‌ها و هتل‌ها و پارکینگ‌ها و اتوبان‌ها و مراکز تجاری و شهرک‌سازی‌ها را می‌نگرد، بی‌آن‌که تاریخ بلد اسلام و سیمای الهی آن را بنگردد.

نباید اجازه داد طراحان و مجریانی که احساس صیانتی به آثار تاریخی اسلام ندارند، به بهانه این‌که قلیلی از زائران، سنگ‌های بنای آثار تاریخی اسلام را مورد تمسح و توسل و تبرک قرار می‌دهند، به محو آن‌ها مبادرت ورزند و بر تحجر و مطامع دنیوی خود، پرده شریعت اندازند.

ما صمیمانه و با نهایت احترام و با قدردانی از اقدامات ارزشمند آن عالی جناب در توسعه و بازسازی حریم شریفین، نسبت به احیای نشانه‌های محل خانه نبی گرامی ﷺ و حفظ ساحت طاهر آن امر فرمایند تا هرچه زودتر این ضایعه دردناک جبران گردد.

والسلام علیکم ورحمة الله.